

АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНИХ НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ГАЛУЗІ АДАПТИВНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Карпюк Р.П.

Луцький інститут розвитку людини Університету "Україна"

Анотація. У статті наведено фрагменти навчальних планів відомих університетів США та Канади, де здійснюється професійна підготовка фахівців нової генерації для роботи у галузі адаптивної фізичної культури. Результати аналізу навчальних планів підготовки фахівців для галузі адаптивної фізичної культури у зарубіжних країнах дозволяють використати цей досвід для напрацювання навчальних планів підготовки майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання в країні.

Ключові слова: підготовка, майбутній фахівець, адаптивна фізична культура

Аннотация. Карпюк Р.П. Анализ зарубежных учебных планов подготовки специалистов для сферы адаптивной физической культуры В статье приведены фрагменты учебных планов известных университетов США и Канады, где осуществляется профессиональная подготовка специалистов новой генерации для работы в области адаптивной физической культуры. Результаты анализа учебных планов подготовки специалистов для области адаптивной физической культуры в зарубежных странах позволяют использовать этот опыт для наработки учебных планов подготовки будущих специалистов по адаптивному физическому воспитанию в стране.

Ключевые слова: подготовка будущего специалиста, адаптивная физическая культура

Annotation. Karpuk R.P. Analysis of foreign curriculum of the adaptive physical training specialists. The fragments of curricula of USA and Canada well-known universities, where vocational training of new generation specialists to work in the adaptive physical training field is carried out, are stated in the article. Assay values of curricula of preparation of specialists for range of adaptive physical training in foreign countries allow to make use this experience for an operating time of curricula of preparation of the future specialists on adaptive physical training in the country.

Keywords: training, future specialist, adaptive physical training.

Вступ.

У сучасний період у зарубіжних країнах почалася здійснюватися професійна підготовка майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання. Так, програма Університету штату Огайо (США) спрямована на підготовку таких фахівців, як Physical Education Pedagogy, Adapted Physical Education and Physical Education Teacher Education (педагог фізичної культури фахівець з адаптивного фізичного виховання й викладач фізичної культури) [4]; в Університеті Virginia (Канада) на факультеті кінезіології та оздоровчих технологій основна увага приділяється формуванню знань студентів щодо ролі адаптивної фізичної активності в оздоровленні інвалідів; у Латиській академії спортивної освіти розпочалася підготовка фахівців з Adapted Physical Education адаптивного фізичного виховання [5]; Палацький університет Оломоуц (Чехія) здійснює підготовку фахівців з адаптивної фізичної активності (3-річний термін навчання на бакалавра та 5-річний для отримання ступеня магістра) [6].

Робота виконана у відповідності до плану НДР Луцького інституту розвитку людини Університету "Україна".

Формулювання цілей роботи

Метою дослідження було з'ясування особливостей навчальних планів підготовки майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання у зарубіжних країнах.

Основним завданням дослідження було провести аналіз психолого-педагогічної літератури та інформацію з мережі Інтернет для з'ясування основних професійно-орієнтованих дисциплін зарубіжних навчальних планів підготовки майбутніх фахівців для галузі адаптивної фізичної культури

Результати дослідження.

Аналіз літературних джерел свідчить про те, що закордонний дослідник W.Dufor провів порівняльні дослідження більш ніж у 60 вищих навчальних закладах 22 європейських країн, які здійснюють підготовку педагогічних кадрів у галузі фізичної культури. Зіставлення отриманих даних із результатами дослідження, проведеного за дорученням Міжнародної федерації фізичного виховання і ЮНЕСКО у 1976 році, дозволило виявити такі європейські проблеми, орієнтири й тенденцію в підготовці фахівців:

– у більшості європейських країн є складності із працевлаштуванням викладачів фізичного виховання після закінченні навчання. Дане положення має викликати перегляд існуючих програм з метою підвищення шансів на працевлаштування випускників;

– необхідна гарантія забезпечення студентам можливості одержання декількох спеціальностей, заснованих на широкій програмній базі. Реалізація цього принципу є справою складною, але обов'язковою. Значна кількість спеціальностей, збільшення субдисциплін можуть, однак, поставити під сумнів загальну концепцію освіти;

– традиційні програмні блоки включають природні, біологічні, гуманітарні науки, педагогіку фізичного виховання, різні форми спортивної й рекреаційної активності, а також спеціалізацію. Співвідношення між цими блоками досить різні;

- порівняно з результатами досліджень 1976 року зменшується кількість навчальних закладів, що готують тільки фахівців з фізичного виховання. Очевидною стає тенденція інтеграції самостійних навчальних установ з університетами;
- більшість програм орієнтована на чотирирічний термін навчання, або 3500 навчальних годин;
- співвідношення теорії й практики у 1970 році було наступним: 38 % – теорія, 62 % – практика; у 1993 році відповідно – 57 % і 43 %. У теоретичних науках у рівних частках представлені блок природних і біологічних дисциплін, гуманітарні науки й педагогіка фізичного виховання;
- більшість країн пропонують навчання за двома спеціальностями, скорочуючи програму за спеціальністю, пов'язану з фізичним вихованням до 1500 годин, а інші 1500 годин приділяються для оволодіння іншою спеціальністю;
- ряд вищих навчальних закладів пропонують підготовку з однієї вузької спеціальності, наприклад економіки спорту, тренера з одного з видів спорту;
- майже всі європейські країни пропонують факультети або спеціальності на вибір, наприклад рекреація, керування в сфері фізичної культури спортивний тренер, фітнес та ін. [1].

У кінці 80-х років ХХ століття представники 9-ти університетів, які були присутні на засіданні Європейської асоціації щодо досліджень з адаптивної фізичної активності, обговорили створення організацій-консорціума, котра могла б вирішити цю проблему. Такою організацією стала ERASMUS, яка спрямувала свої зусилля на розвиток конкретної програми підготовки кадрів: “Європейський магістр з адаптивної фізичної активності” [2]. У вересні 1991 року перші 17 студентів були прийняті до Католицького університету Левена в Бельгії, який почав здійснювати підготовку кадрів за цією програмою. Сьогодні 29 університетів з багатьох європейських держав беруть участь у цій програмі, яка спрямована на підготовку аспірантів, що вивчають дослідницьку методологію в адаптивній фізичній активності та технічні аспекти фізичної діяльності, адаптованої для особливих груп населення.

Цей Erasmus Mundus Master's Course забезпечує підготовку магістрів до виконання сучасних досліджень і здійснення викладацької діяльності з питань адаптивної фізичної активності, тому магістри вивчають дисципліни, спрямовані на знання соціального, педагогічного і технічного аспектів фізичної діяльності людей з особливими потребами. В одному із чотирьох обов'язкових треків вивчення студенти оволодівають практичним досвідом використання фізичних вправ для людей з фізичними недоліками, реабілітації та розважальних заходів. Курс також забезпечує практичне дослідження в спеціалізованих центрах і виконання дисертації. Щороку приблизно 48 штатних професорів викладають за цією програмою. Мінімальними вимогами для магістрів є такі: наявність Bachelor's ступеня, знань із фізіотерапії, наук про спорт і рух, реабілітації. Державною мовою програми є англійська, студенти мають ґрунтовно володіти англійською мовою для обговорення наукової літератури.

У США в Університеті штату Індіана у Школі здоров'я, фізичного виховання та рекреації здійснюють підготовку магістрів з адаптивної фізичної культури які володіють знаннями щодо теорії управління основними процесами руху індивідуумів із фізичними недоліками [3].

Навчальний план має 15 кредитних годин на курс адаптивної фізичної культури а також додаткові кредитні години на експериментальні дослідження. Вивчення обов'язкових курсів у відділі Kinesiology надає можливість студентам отримати ступінь магістра із спеціалізацією у сфері адаптивної фізичної культури. Навчальний процес постійно оновлюється, що дає можливість випускникам Школи здоров'я, фізичного виховання та рекреації краще працевлаштуватися. Деякі аспекти навчального плану школи використовуються як зразки для розробки навчальних планів різних штатів країни. Наведемо приклади дисциплін, які передбачені 36 кредитами навчального плану, по 3 кредити на кожну дисципліну, для Master of Science in Kinesiology:

АРЕ курс (21 кредит): К 550 Motor Assessment of the Exceptional Child (APE course) – Оцінка моторного розвитку дитини; К 551 Movement Performance of the Exceptional Child – Рухова діяльність дитини; К 552 Problems in Adapted Physical Education – Проблеми в адаптивній фізичній освіті; К 650 Rehabilitation of Physically Handicapped – Реабілітація обмежено дієздатних; К 577 Seminar and Practicum in Adapted Physical Activity – Семінар і практикум з адаптивної фізичної активності;

Дослідження (9 кредитів): Т 590 Introduction to Research in HPER – Вступ у дослідження в HPER; К 545 Childhood Motor Development AND – Дитячий моторний розвиток; К 572 Curriculum in Physical Education – Навчальний план з фізичної культури

Спеціальна освіта: К 548 Family, School and Society OR – Сім'я, Школа і суспільства; К 565 Service Delivery Systems and Consultants OR – Системи служб розподілу і консультанти. Інші схвалені дипломовані спеціальні навчальні курси.

Факультативні програми: Т 591 Interpretation of Data in Health, Kinesiology and Recreation – Інтерпретація даних про здоров'я, кінезіологію та відновлення сил; К 530 Mechanical Analysis of Human Performance – Механічний аналіз людської діяльності; К 535 Physiological Basis of Human Performance – Фізіологічна основа людської діяльності; К 524 Exercise Science as Applied to Adapted Physical Activity – Система вправ для розвитку адаптивної фізичної активності; *Спеціальний навчальний курс випускника, що схвалений радником студента (3 кредити)* К 562 Exercise Health – Розвиток здоров'я; К 564 Exercise Prescription – Тренування у приписах.

Наведемо фрагмент навчального плану з кінезіології Університету штату Сан-Хосе (табл. 1).

Фрагмент навчального плану з кінезіології Університету штату Сан-Хосе

Курс	Назва	Передумови
KIN 70	Intro to Kinesiology – Вступ до кінезіології	30 units complete
KIN 155	Physiology of Kinesiology – Фізіологія кінезіології	KIN 70, Bio 66, Chem 30A, GE Math
KIN 158	Structural & Mechanical Kinesiology – Структурна й механічна кінезіологія	KIN 70, Bio 65, GE Math
KIN 160	History of Sport & Physical Education – Історія спорту й фізичного виховання	KIN 70
KIN 161	Philosophical Perspectives of Sport – Філософські перспективи спорту	
KIN 164	Sociocultural Perspectives – Соціально-культурні перспективи	
KIN 165	Motor Development – Моторний розвиток	KIN 70, Bio 66
KIN 166	Motor Learning – Моторне навчання	
KIN 185	Senior Seminar – Основний Семінар	KIN 70, completion of 35 major units
KIN ____	KIN Activity Courses – чотири курси на вибір	

Значна увага приділяється практиці з адаптивної фізичної активності, яка включає: спостереження фахової освіти й класів з адаптивної фізичної культури допомога у класах з адаптивної фізичної культури роботу з досвідченими викладачами в школах і клініках; планування, оцінювання індивідуалізованих програм студентів-інвалідів; спостереження за педагогічними діями студентів останнього курсу, які беруть участь у практичних ситуаціях; участь у міждисциплінарному укомплектуванні персоналом для роботи з дітьми із фізичними недоліками; роботу з батьками дітей з фізичними недоліками; аналіз навичок студентів через зроблені відеозйомки уроків; оцінку ефективності стратегій навчання через пов'язані відеоуроки

Студенти Університету штату Сан-Хосе можуть вибирати з багатьох галузей дослідження. Галузі студентських досліджень подані у таблиці 2.

Таблиця 2

Перелік галузей студентських досліджень в Університеті штату Сан-Хосе

Adapted Physical Activity – Адапована фізична активність	Pre-Professional – допрофесійна підготовка
Athletic Training – Атлетична підготовка	Societal Studies – Суспільні дослідження
Exercise and Fitness – Вправа та фітнес	Sport Management – Управління спортом
Individualized Studies – Індивідуальні дослідження	Teaching Physical Education – Викладання фізичної культури
Movement Science – Наука про рух	Teaching Adapted Physical Education – Викладання адаптивного фізичного виховання
Sports psychology – Психологія спорту	

У програмі студентських досліджень в Університеті штату Сан-Хосе зазначено, що при вивченні адаптивної фізичної активності акцент робиться для оволодіння студентами навичками й знаннями для обслуговування осіб, котрі мають особливі потреби у фізичній активності. При вивченні адаптивної фізичної активності акцент робиться на знання про лікування дефектів, хвороб, травм, хронічних і дегенеративних умов, на основі застосування лікувальних вправ й адаптивної фізичної активності. В адаптивній фізичній активності майбутній фахівець відповідає за оцінку індивідуальних потреб і розробку, реалізацію й оцінку лікувальної програми, розробленої ним особисто

У Канаді в Університеті Virginia на факультеті кінезіології та оздоровчих технологій основна увага приділяється формуванню знань студентів щодо ролі адаптивної фізичної активності в оздоровленні інвалідів. Студентам пропонуються такі основні курси з адаптивної фізичної активності: KHS 290 – Therapeutic Recreation – Лікувальна рекреація; KHS 291 – Assessment – Оцінювання; KHS 292 – Aging – Проблеми похилого віку; KHS 394 – Developmental Disabilities – Розвиток інвалідів; KHS 395 – Physically Disabled – Фізичні вади; KHS 497 –

Adapted Physical Activity Senior Seminar – Основний семінар з адаптивної фізичної активності. А також KHS 240 – Administration of Voluntary Recreation and Sport Associations – Керівництво добровільними асоціаціями рекреації і спорту; KHS 243 – Program Planning for Service Organizations – Програмне планування для сервісних організацій; KHS 261 – Biomechanics – Біомеханіка; KHS 269 – Exercise Physiology – Фізіологія вправ; KHS 393 – Etiology of Disease and Disabilities – Етіологія хвороби і непрацездатності; KHS 370 – Social Psychology of Health and Exercise – Соціальна психологія охорони здоров'я і фізичної діяльності; KHS 373 – Physical Fitness Appraisal and Exercise Leadership – Керівництво оцінкою фізичної придатності та діяльності; KHS 390 – Interventions in Therapeutic Recreation – Заходи у терапевтичній рекреації; KHS 475 Clinical Exercise Physiology – Фізіологія клінічної діяльності; KHS 485 Independent Study – Незалежні дослідження; KHS 496 Exercise for Special Populations – Вправа для населення з особливими потребами [5].

Висновки.

Результати аналізу навчальних планів підготовки фахівців для галузі адаптивної фізичної культури у зарубіжних країнах дозволяють використати цей досвід для напрацювання навчальних планів підготовки майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання в країні.

Перспективним напрямом є використання результатів аналізу для створення Державного стандарту вищої фізкультурної освіти у галузі адаптивної фізичної культури

Література

1. Dufor W. , Laporte W. Physical Education in the European Union in a harmonisation process in EUPEA. – News letter, 1999. – № 4. – P. 18-27.
2. European Masters in Adapted Physical Activity // <http://www.kuleuven.be/emdapa>
3. Indiana School of Health, Physical Education, and Recreation // http://www.indiana.edu/~kines/graduate/ms_adapted.shtml.
4. Ohio State University // <http://ehe.osu.edu/paes/see/newpage/faculty.htm>.
5. The Adapted Physical Education Graduate Program at the University of Virginia // <http://www.teach.virginia.edu/index.php?option=com>.
6. Palacký University, Olomouc // <http://www.upol.cz/en/links/about>.

Надійшла до редакції 03.10.2008р.